

GLAS RAVNICE

Interno Glasilo Demokratskog Saveza Hrvata u Vojvodini

Broj 4

Subotica, prosinac 1990.

SRETAN BOŽIĆ
I
NOVA GODINA

SLOBODA DEMOKRACIJE ili DIKTATURA BOLJŠEVIZMA

U cilju rušenja boljševizma u Srbiji cijela opozicija se ujedinila i zajednički izlazi u drugi krug izbora. Mir, blagostanje i prosperitet mogući su jedino u državi koja se zasniva na principima parlamentarne demokracije, a ne na principima terora, medijske blokade, verbalnog delikta kao što je to trenutno slučaj u Srbiji. U ovom uvodniku dajemo okosnicu Sporazuma o udruživanju u Ujedinjenu opoziciju Srbije.

"Mi predstavnici opozicionih stranaka, pokreta, saveza, društava, udruženja i nezavisnih grupa građana, (...) koji učestvuju u javnom političkom životu Srbije, donosimo odluku da potpišemo SPORAZUM o udruživanju u Ujedinjenu opoziciju Srbije (UOS)." Ovaj blok stranaka poziva "svoje članove i glasače, da u drugom krugu izbora 23.12.1990. svi izađu na birališta i svojim glasovima podrže svakog kandidata Ujedinjene opozicije Srbije (...)". Uz organizaciju zajedničke izborne kampanje, zahtijeva se i od državnih organa "da u sredstvima javnog informiranja osiguraju potpunu ravnopravnost u političkom predstavljanju svim strankama" čiji će kandidati izići u drugi krug izbora. "Poslije osvajanja poslaničke većine u narodnoj Skupštini Srbije, zakazat će se pravi slobodni izbori za Ustavotvornu skupštinu Srbije na jesen 1991. godine". Izbori za ustavotvornu skupštinu odvijat će se po proporcionalnom sistemu, tz. svaka stranka će imati poslanika prema tome koliko će postotaka glasova osvojiti. Novi Zakon o sredstvima obavještavanja osigurat će "istinito i pluralističko obavještavanje građana u tisku, na TV i radiju", a novinari će biti profesionalno nezavisni.

Ovaj Sporazum smo prihvatili i mi i pozivamo naše cijenjene članove i simpatizere da glasaju za OPOZICIONOG kandidata, jer se sada radi o tome, hoćemo li uspjeti ostvariti demokratsku većinu u skupštini ili ne. Ako uspijemo, a to ovisi i o Vašem glasu, demokratizacija cijelog društva će brzo napredovati i otvorit ćemo se svijetu. Ako ne uspijemo, ostaje na snazi izolacionizam, zatvaranje pred drugim republikama unutar Jugoslavije, tj. i dalje će biti carina i drugih nameta na robu iz Hrvatske i Slovenije, i nadalje ćemo morati tri puta promisliti svaku riječ koju želimo izgovoriti, kao u "dobra" stara vremena verbalnog delikta.

SUBOTICA - PRAG ZA EUROPU

Subotica kao višenacionalna sredina, a u kojoj su u posljednje vrijeme međunacionalni odnosi bitno narušeni, prije svega zahvaljujući vladajućoj partiji, odnosno bivšem SK, svoju izbornu šansu i moralnu odgovornost, politički je osmislila u stvaranju Izborne Reformske koalicije. Tu izbornu trku, koaliciono čine stranke: Demokratski savez Hrvata u Vojvodini, Demokratska zajednica vojvodanskih Mađara, Narodna seljačka stranka i Savez reformskih snaga Jugoslavije za Vojvodinu. Već površna analiza broja glasova pojedinačnih kandidata i njihova stranačka pripadnost, u četiri izborne jedinice, poslije prvog izbornog kruga u Subotici, ukazuje na europsku orijentaciju Subotičana. Do takvog zaključka dolazimo, imajući u vidu, da su se u samoj izornoj kampanji, iskristalizirale tri moguće biračke opcije: demokratska, nacionalna, i stranačka. Broj glasova sa Reformske koalicije liste kandidata, govori i pored informativno-propagandne blokade protiv koalicije do posljednjeg časa, da su se birači Subotice opredijelili za demokratsku opciju, kao jedini mogući put ka Europi.

U iščekivanju rezultata

Tako je dr Ivan Đurić, kao reformski kandidat za predsjednika Republike dobio 42,30% subotičkih glasova, Slobodan Milošević 29,6% biračkih glasova, a Vuk Drašković 6,94%. Koalicioni kandidati za narodne poslanike Skupštine Srbije, već u prvom izbornom krugu dobivaju dva od četiri poslanička mjesta. Kasza Jozsef 61,36% i Szecsei Mihaj 57,48%, a trećem kandidatu inž. Anti Skenderoviću nedostajalo je nepuna 3% pa da prođe već u prvome krugu. U drugom izbornom krugu, praktički oba koaliciona kandidata, za preostala dva poslanička mjesta imaju neusporedivo veće šanse od protukandidata iz SPS, i onda je razumljiva zabrinutost predsjednice Odbora ove stranke za Suboticu. Naime radi se o sljedećem:

Kako se u Reformskoj izornoj koaliciji Subotice nalaze i dvije stranke u čijem nazivu se nalazi i nacionalna odredica, ali one ni po svom dosadašnjem djelovanju, niti po zacrtanom programu nisu nacionalističke, kako im se to još od njihovog osnutka putem sredstava javnog priopćavanja želi spočitati. U tom niskom informativnom ratu, pogotovu loše prolazi stranka Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini. Partijskom opterećenošću i nemogućnošću razlikovanja nacionalnog od nacionalističkog, omogućeno je da se putom ključa bratstva i jedinstva vrši univerzalna manipulacija čovjekom a u ime nekih viših socijalističkih ciljeva. I tako se mi danas nalazimo u teškoj i opasnoj zabludi, ako mislimo da ćemo nekim nadnacionalnim receptom ući u Europu. Europa nas neće nacionalno frustrirati i osakaćene, to treba da nam je jasno. A Subotičani kao da su upravo na ovim izborima željeli pokazati svoju demokratsku zrelost, kao i želju za nacionalnim osvešćenjem onog nacionalnog bića koje je desetljećima bilo sputavano i demonizirano. To je ta specifična raznolikost u jedinstvu ovoga grada, koji je u Europi, i sa tim se mora računati. I onda zbilja krajnje cinično i otužno zvuči izjava Ane Prčić, predsjednice subotičkog Odbora Socijalističke partije Srbije, kada kaže: "Što se izbora u Subotici i dva mesta u poslaničkom parlamentu tiče mislim da su mesta narodnih poslanika dobile nacionalističke partije kako je bilo za očekivati. Verujem da će se građani Subotice izjašnjavanjem u novom krugu izdići iznad nacionalnih interesa i glasati za one ljude koji će u parlamentu predstavljati i neke šire interese osim nacionalnih. U protivnom bojim se da predstavljati Suboticu samo iz tog ugla može izazvati mnogo više štete nego koristi". Nepoznato je na osnovu kojih to pokazatelja A. Prčić tako decidirano tvrdi da je koalicija skup nacionalističkih partija Subotice, mada se naslućuje njena velika zabrinutost za izborne kandidate njene stranke. Inače Subotičanima je dobro poznata i njena čuvena izjava o najdemokratičnijim izborima za gradonačelnika, izjava nakon koje je bila izrađena čitava politička platforma, na bazi dobro znane diferencijacije, protiv istih tih najdemokratičnijih izbora.

U ovome trenutku ipak, nema opasnijeg nacionalizma, od onog koji nam se u formi nadnacionalnog nudi i to ponovno u ime neke strogo diferencirane demokracije.

Prepustimo glasačkom tijelu Subotice da odluči tko će dobiti preostala dva mjesta u Parlamentu. Subotica ima svoje izgrađeno političko biće, i dosta joj je bilo tutorstva i dušobrižnika.

Vojislav Sekelj

PROMOCIJA REFORMSKE KOALICIJE SUBOTICE

Hala sportova u Subotici 3. prosinca 1990. godine pokazala je da je spoj politike i poezije ipak moguć. Naime, te večeri na promoviranju Reformske koalicije Subotice i Reformskih snaga Jugoslavije za Vojvodinu, dogodila se Europa.

Sam program bio je koncipiran u dva dijela. Umjetnički dio večeri uvećao je Subotički tamburaški orkestar, koji je tamburicom ukazao da su granice što ih politika ponekad postavlja između ljudi tek odraz efemernosti i onih nesporazuma koji u svom polazištu zaboravljaju i zanemaruju čovjeka. A da politika ima ljudsku dimenziju samo ukoliko se postavlja kao nužna organizaciona poluga između pojedinca i društva, društva i države, a na osnovi slobode, demokracije i mira.

U drugom dijelu predstavljeni su subotička koalicija koju čine: Demokratski savez Hrvata u Vojvodini i Demokratska zajednica vojvodanskih Mađara, Narodna seljačka stranka i Savez reformskih snaga, a prisutni su bili i predstavnici vojvodanske reformske koalicije: Liga socijal-demokrata Vojvodine-Jugoslavije, organizacija Rusina i Slovaka i UJDI-ja i Vojvodanskog foruma. U ovom dijelu programa prisutnima su se obratili Stanka Kujundžić, Szekeres Laszlo, Josip Dulić i Blaško Kopilović. U ovom dijelu također su se predstavili i poslanički kandidati iz Subotice: Ivica Čović, Kasza Jozsef, Ante Skenderović i Varga Zoltan koji je govorio umjesto kandidata Szecsei

Mihalya. Njihov zajednički politički moto telegrafski bi se mogao izraziti: Subotica-Vojvodina-Srbija-Jugoslavija-Europa, a može i obrnutim redoslijedom.

Negdje oko 20 sati pet tisuća nazočnika u hali sportova dugotrajnim toplim pljeskom pozdravilo je predsjednika inicijalnog odbora Saveza reformskih snaga Jugoslavije Antu Markovića. Prijatno iznenađen gostoprimstvom i veličanstvenim dočekom Ante Marković između ostalog je rekao: "Srušiti most je lako, ali izgraditi novi daleko je teže. A mi gradimo mostove među ljudima, među republikama i pokrajinama i treća Jugoslavija neće proisteći iz nekih ratova. Mi razvijamo novi demokratski sistem pluralnih odnosa". Halom se prolomio frenetični pljesak, na što je Ante Marković kao kraj svoga izlaganja izabrao da kaže: "Vidim da znate za koga ćete glasati". Ovom prilikom predstavljen je kao zajednički kandidat za predsjednika Srbije dr Ivan Đurić iz čijeg izlaganja ovom prilikom izdvajamo: "Prva dužnost novoizabranog predsjednika Srbije je da sve prerogative iz Ustava Srbije a koja ovlašćuje predsjednika kao samozvanoga kralja novim Ustavom ponovno razvlasti".

Opći zaključak te večeri mogao bi biti: Subotica je prag Europe i to Jugoslaviji treba da bude jasno.

V. S.

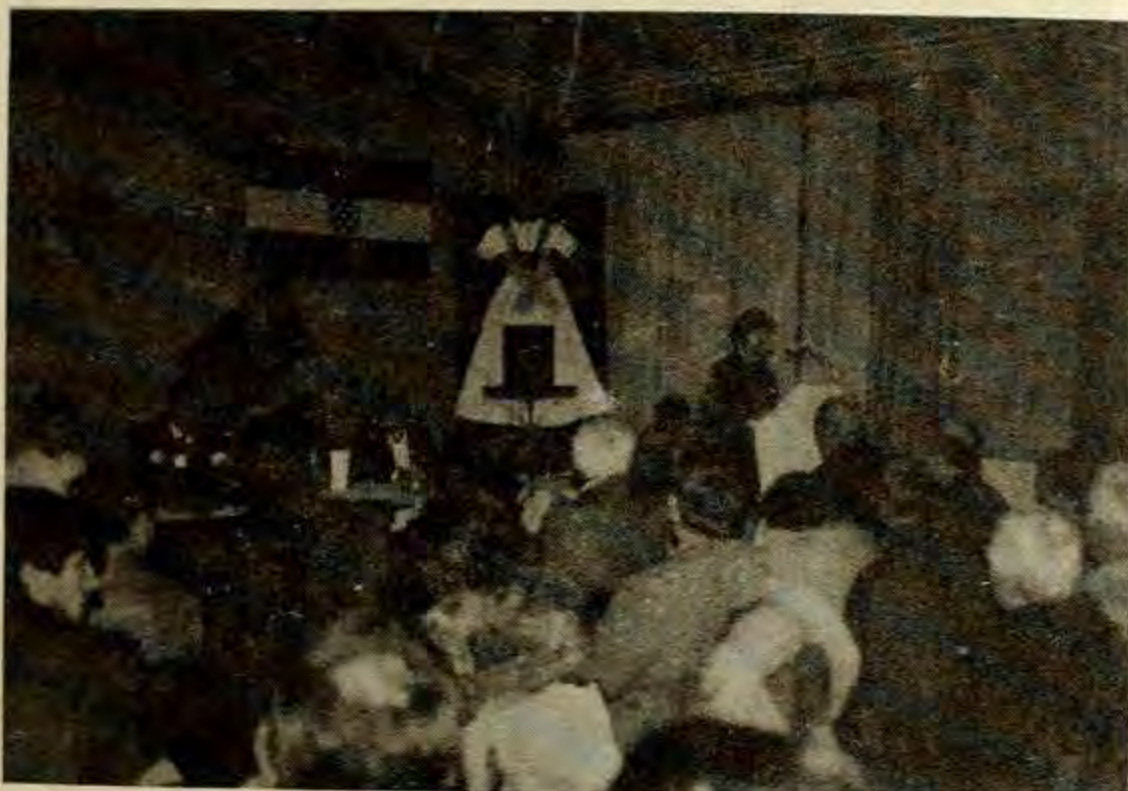
Razgovor uz čašicu

Osnivačka skupština Mjesne organizacije "Gat" u Subotici

NE OBEĆAVAMO MED I MLIJEKO BEZ RADA

Dana 25. studenog 1990. subotička mjesna organizacija "Gat" svečano je doživjela demokratsku preobrazbu svojom osnivačkom skupštinom DSH u Vojvodini. U suton dana, pozne jeseni, darom Neba, toplina sunca neobična za ovaj kraj u ovo doba, osula se plavom kupolom Subotice grada.

Zvuci himne "Hej Slaveni" podigoše prisutne u

Divan prof. Ivanke Skenderović

dvorani na noge. Slijedi hrvatska himna "Lijepa naša". Potom, burni pljesak kao pozdrav da otpočne osnivački program.

Tok rada dnevnim redom se odvija. Prisutni očekuju riječ govornika. Gospodin Blaško Kopilović član Reformskih snaga, prvi ima čast od gostiju pozdraviti skup, obraćajući mu se dobrim željama za uspjeh u radu, iznoseći problematiku oko nesprovođenja odluke o isplati suncokreta seljacima.

Potom slijede pozdravi DKS iz Vinkovaca i stranke DZVM iz Subotice.

Skupu se od prisutnih obratio gospodin Mačković, iznoseći problematiku u vezi sa odnošenjem poslijeratnih potencijala osnovnih sredstava, mlina, pruga i drugih, u druge krajeve zemlje, što je Vojvodini unazadila u razvojnom toku izgradnje za

drugim krajevima. Svakako da je skup željno očekivao riječ svoga poslaničkog kandidata gospodina Ante Skenderovića, kog su burnim aplauzom pozdravili kada se pojavio za govornicom.

Blagim osmjehom, obraćajući se skupu, ne obećavajući med i mlijeko, što puste mačke loču, već dozivljući u svijest i razum prisutnima, da nas u demokraciji čeka duži razvojni put u podizanju blagostanja; racionalnijim upravljanjem u gazdinstvu, uzajamnom povezanošću do izbacivanja finalnog proizvoda na tržište, koje je konkurentno i za koje treba mnogo umješnosti da se plasira roba. Roba je i hrana. A Europa traži zdravu hranu. Radi toga, mora se mijenjati dosadašnji način proizvodnje, prilagoditi se potrebi tržišta. A da bi se mogla tome tržištu konkurirati, potreban je veći individualni maksimum, koji će pojedinci kao podlogu za privatno gazdinstvo to i omogućiti.

Stoga se zalažemo za povrat nacionalizirane, konfiscirane i na drugi način oduzete imovine da se vrati tamo gdje je to moguće ili na neki drugi način nadoknadi gdje to nije moguće.

Tumačeći i pojašnjavajući načela za koja se zalaže demokratski orijentirani blok, često aplauzom bijaše pozdravljan kandidat za poslanika DSHV i koalicije gospodin Antun Skenderović.

Gospođa Stanka Kujundžić, potpredsjednik DSHV-a, govorila je o ulozi žena u društveno-političkom radu kao i o programu i zalaganju DSHV za bolju budućnost naše djece da nas se u njoj ne stide.

Prisutnima su se obratili i drugi članovi DSHV: gospodin Ivan Poljaković, gospođa Ivanka Skenderović i gospodin iz Sombora.

Proglašavanjem, nakon pročitana statuta za Mjesnu organizaciju "Gat" u Subotici, skupština je završena. Uslijedila je zakuska uz pjesmu sa kratkim veseljem.

Još jedan dan nade u bolju budućnost i za ovaj narod koji od svog pamćenja drži Europi predzide da se demokratski razvija.

Branko Jegić

Osnivačka skupština Mjesne organizacije DSHV u Rumi

PUT DO SRCA

Još jedno mjesto u Srijemu, demokratskom mišlju nadahnuto, hrli u susret Europi.

Ruma... 11.1990. u 15 sati otvorila je Osnivačkom skupštinom Mjesne organizacije DSHV, demokratskoj riječi put do srca prisutnima, kojima su govorili: dr Milan Bičanić, potpredsjednik DSHV, gosp. mr Julije Skenderović, tajnik DSHV i drugi članovi DSHV iz Srijema i drugih krajeva Vojvodine.

Osnivačkom skupu, kao gost, govorio je i predsjednik Lige Socijaldemokratske stranke Vojvodine/Yu, gosp. Nenad Čanak.

Prisutnima se predstavio gosp. Ivan Bonus kao kandidat za narodnog poslanika za Skupštinu Srbije ispred DSHV. Rad skupštine odvijao se po dnevnom redu do proglašenja osnivanja Mjesne organizacije DSHV u Rumi.

Branko Jegić

Osnivačka skupština Mjesne organizacije u Svetozaru Miletiću

DUG PREMA DJEDOVIMA

"Bunjevci su se mogli baviti politikom samo ako su se odrekli svega svoga. I tada nisu zastupali interese svoga naroda" - rekao je mr Ivan Poljaković na osnivačkoj skupštini DSHV u Svetozaru Miletiću, mjestu nedaleko od Sombora, a kod starijih ljudi poznatijim pod imenom LEMEŠ.

Skup je svojim uvodnim govorom pozdravio g. Stipan Knezi, u kom se osvrnuo na povijest ovog kraja, doseljenje Hrvata Bunjevaca, ulogu poznatih obitelji kao što su Vidaković i Knezi. Nadalje prosperitet Hrvata - Bunjevaca za vrijeme Mačekove Hrvatske Stranke. Svoj govor g. Knezi završava riječima: "Stvaranje ove stranke je dug prema djedovima"!

Nakon izbora radnog predsjedništva, uslijedili su pozdravi predstavnika stranaka. Tako je skup u ime DZVM prva pozdravila g-đa Odri Marta i pozvala na suradnju, Josip Dulić u ime NSS je istakao sličnost programa, te Pajo Vidaković, član i poslanički kandidat SRSJ/V koji je prisutne upoznao s Reformskom koalicijom Vojvodine.

"Do sada su Bunjevci samo radili i slušali. Zašto se sad neki otimaju za Bunjevce? Bunjevci smo Hrvati i bićemo veći nego što smo ikada bili" - naglasio je Antun Matarić, član podružnice Sombor, i nastavio: "Hoćemo živiti u Vojvodini, ali onoj od prije jogurt-revolucije. Nećemo politiku u Vojvodini koja se kreira daljinskim upravljačem. Nećemo biti Srbi katoličke vire, ali poštivaćemo svakog!"

Mr Ivan Poljaković: "Komunizam nije riješio nacionalno pitanje, a u Europi je to riješeno prije 100 godina. Svaki centralizam je sušta suprotnost demokraciji. A za ulazak u Europu potreban je društveni i socijalni mir. Mi smo za Jugoslaviju, za sadašnje granice. Ako možemo živjeti demokratski, onda nam je svejedno gdje ćemo živjeti, u Hrvatskoj ili Vojvodini."

Član odbora DSHV g-đa Marija Matarić upozнала je prisutne s gospodarskim programom s posebnim osvrtom na lokalni program za općinu Sombor, posebno se zalažući da se u sredstvima javnog informiranja nađe prostora i za hrvatsku ikavicu.

Nakon što je g. Grgo Bačlija izneo osnovna statutarna načela DSHV, izborom upravnog odbo-

ra od sedam članova osnivačka skupština je završila s radom.

Osnivačka skupština Mjesne organizacije DSHV održana je 2. prosinca 1990. godine, u velikoj sali mjesnog Doma kulture pred oko 150

Stipan Knezi

mještana Lemeša. Bilo bi ih i više da, kako su nam rekli organizatori, među ljude ovoga kraja u danima pred osnivačku skupštinu nisu sustavno i namjerno ubacivane mnogobrojne dezinformacije u svezi s Demokratskim savezom Hrvata u Vojvodini, te su tako mnogi te nedjelje radije otišli u lov. No bilo kako bilo, nesporno je da se dug prema djedovima počeo vraćati.

Z.S.

NOVE ORGANIZACIJE DSHV U SRIJEMU

U međuvremenu osnovane su i dvije podružnice u Srijemu - u Sotu i Srijemskoj Mitrovici, kao i dvije Mjesne organizacije, u Gibarcu i Hrtkovcima.

S obzirom da nisu prispjeli izvještaji sa ovih osnivačkih skupština, nismo bili u mogućnosti da vas o tome detaljno izvijestimo.

Tekstove sa ovih osnivačkih skupština objavit ćemo u sljedećem broju našeg lista. Ovim ujedno pozivamo naše dopisnike iz Srijema da svojim dopisima doprinesu cjelovitijem informiranju našeg članstva.

Uredništvo

BOŽIĆ

Blagdan mira, ljubavi
i obiteljskog zajedništva

*"U to vrijeme godišta
mir se svijetu navješta
porođenjem Djetesca
kom je majka Marija"*

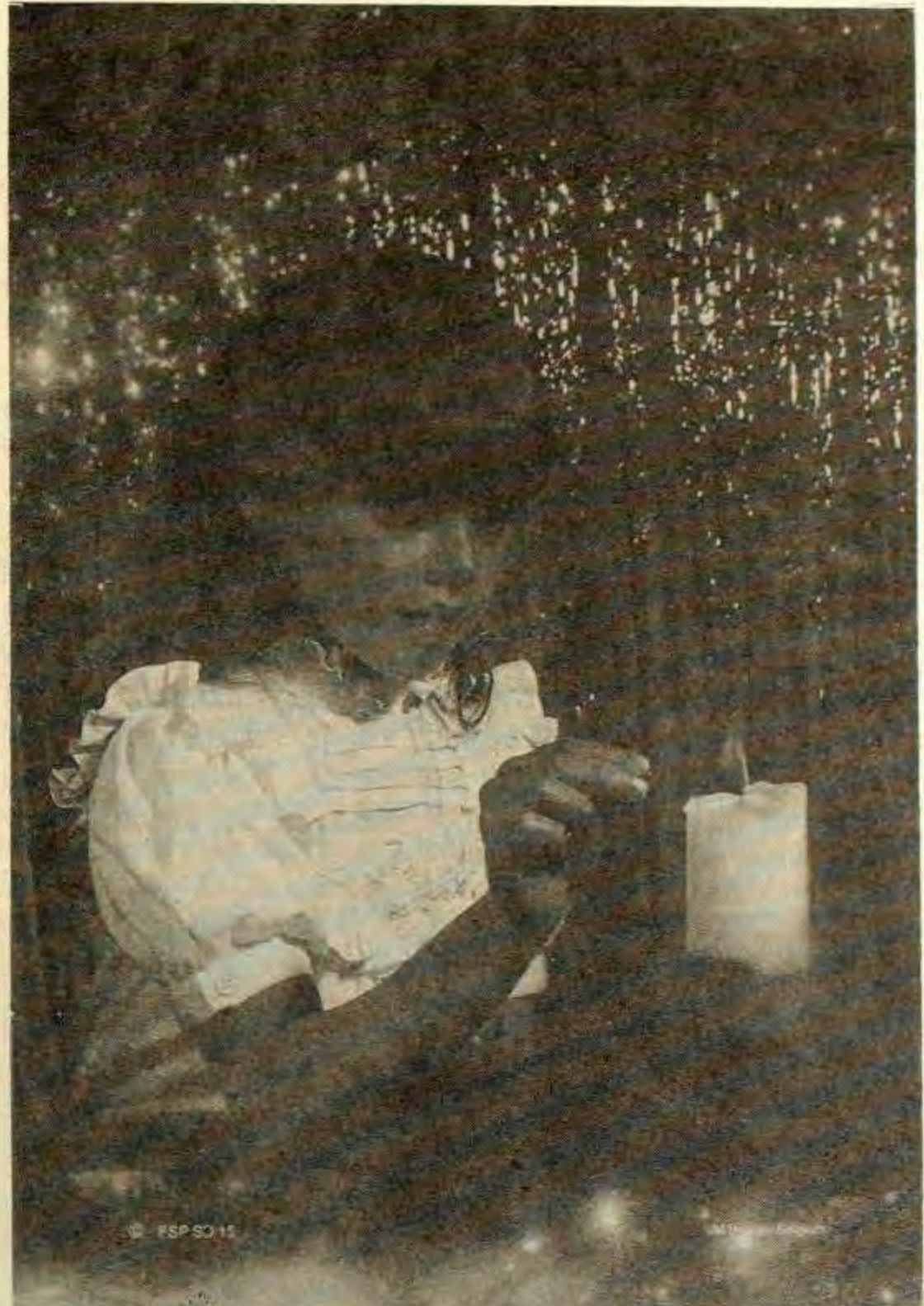
Božić se u ovim krajevima slavi odvajkada. Slave ga svi narodi koji su prihvatili kršćanstvo, pa tako i dio hrvatskog naroda koji živi u Vojvodini. Dolazeći u ove krajeve Hrvati su donijeli sa sobom i običaje vezane za Badnje večer i Božić. Svi smatraju Božić najvećim i najtoplijim blagdanom obiteljskog zajedništva i mnogima su uz taj dan vezani najljepši doživljaji djetinjstva.

Slavio se Božić i u teškim ratnim vremenima, u godinama gladi, u nemirnim vremenima turskih osvajanja. Unosio je toplinu i snagu u ljudska srca kako bi sve to lakše podnosili. Slavili smo Božić i u posljednjih 45 godina, dok je to za članove SKJ bilo nazadno i zabranjeno. Tada smo baš zbog slavljenja Božića zaradili svoje prve "nepodobnosti" (ocjena 1 iz vladanja zbog nedolaženja u školu na Božić). Mi koji smo ga uvijek slavili, imamo i poduži staž kao "opozicija".

No istinski se nadamo da su ta vremena za nama, jer bez obzira na prve, možda, i nesigurne korake demokracije, nje je danas više nego juče a sutra će je sigurno biti više nego danas.

Božić, blagdan mira, ljubavi i obiteljskog zajedništva. Velike su to riječi, čiji će pravi sadržaj još dugo biti potrebno tumačiti "civiliziranim" ljudima u ovom našem "suvremenom svijetu"; svijetu razorenih obitelji, svijetu razdijeljenom po političkom opredjeljenju, po stupnju tehnološkog razvitka i sl. Svjesni su sve više toga i ljudi u zemljama gdje je demokracija na razvijenijem stupnju, jer poruke Božića su nešto više a tako su važne i svima nama za ostvarenje pravog suživota na ovim našim prostorima.

Ovih dana krenut će i rijeke naših iseljenika prema domovini da bi u krugu svojih obitelji proslavili ovaj blagdan. Mnogima će ovo biti prilika za posjete ostarjelim roditeljima, braći i sestrama koje su ovdje ostavili, da zajedno sa njima ožive uspomene na najljepše trenutke djetinjstva. Mnogi očevi i majke dovest će svoju djecu da im tu na svojim ognjištima uz pomoć djeda i bake dočaraju Božić i ispričaju kako su oni baš tu uz jaslice, nakičenu granu, čistu slamu i pokoju jabuku i orah doživjeli najljepše trenutke svog života. To bi oni željeli prenijeti i svojoj djeci. No, ne uspijevaju to ostvariti visokim standardom, kompjutorima, video-igrama, vokmenima. Možda će ovo biti prilika

da shvate da se duševni mir i harmonija obiteljskog zajedništva rađaju, a ne kupuju, da se izgrađuju i u visoko razvijenim urbanim sredinama a da se ne mogu pozajmiti i dobiti na poklon. Božić bi mogao biti izvanredna prilika za novi početak.

I moji najljepši trenuci djetinjstva vezani su za Božić koji sam godinama doživljavao na jednom od nekada mnogih bačkih salaša. I zato ne zamjeram pjesniku A.Kokiću, koji u pjesmi, koju možete pročitati na posljednjoj strani ovoga lista, kaže da Božić nigdje nije tako svečan i lijep kao u ravnici, mada isto to kažu i pjesnici iz drugih sredina. Slažem se zato u potpunosti sa mišljenjem onih koji kažu da svaki koji nije doživio, iz različitih razloga (rat, raspad obitelji, pa i ideoloških) u djetinjstvu istinsku radost božićne noći, uskraćen je za jedno bogato, nenadoknadivo životno iskustvo.

Da bi ovaj Božić bio istinski doživljaj mira, ljubavi i obiteljskog zajedništva, poravnajmo staze svoga srca za poruku anđela Betlehemske noći: **SLAVA BOGU NA VISINI, A NA ZEMLJI MIR LJUDIMA DOBRE VOLJE.**

Pa zato ako na panoima, zgradama i ogradama i bude ostataka iscijepanih plakata, a sa njima i neostvarenih želja i očekivanja, izbrišimo iz svog srca i posljednju trunku zavisti i mržnje, kako bi poslije ovih blagdana naša djeca i unuci mogli pričati da je Božić 1990. u njihovom životu bio nezaboravan doživljaj.

Josip Anišić

PAZITE DI LIPITE PLAKATE

Imam sva 3 broja vašeg i mojeg glasila "Glas ravnice". U posljednjem vidim da ima i "Dopisna stranica", za pisma čitalaca. Ne bi vam se ja tek tako javljo da nisam (nismo) prošli kako ne treba. Naime dana 04.12.1990. lipio sam u selu plakate koje sam dan prije dono iz centrale DSHV-a.

Ne bi tu ništa bilo čudno da ti plakati, izmetnuti na vidnim mistima, nisu za tren oka bili poskidani ili već ne znam šta. Logično, slidi pitanje kome su ti plakati smetali? U svakom slučaju "čoviku" nisu smetali. Jel ko mož skidat i kidat plakate na kojima lipo piše: "Vojvodina Vojvodanima" i slično, nego neciviliziranom i drskom i bezobraznom čoviku i ne znam kako bi sve kazo. Šta možemo misliti prid ove "demokratske" izbore? Kažem po znacima navoda, jel izgleda da je nikim ljudima rič DEMOKRACIJA još uvijek strana rič. Nemam li pravo zapitati se da slučajno ode u N. Žedniku mi Hrvati kome

smetamo? Bilo je riči o tom da tu, u Novom Žedniku, osnujemo M.O. DSHV-a. Ja vam najiskrenije kažem da to još uvijek nije moguće. A nije moguće jel je petina stanovništva Bunjevaca (Hrvata), a od te petine svega su trojica članovi DSHV-a, a oni ostali da i ne divanimo. Nemoguće mi je u ovakom stanju opisat mentalitet, kulturu, obrazovanost i drugo ovi ljudi, jel ovaki gest zasluživa najgoru osudu. Dobro pazite šta pišem - "gest", a nikako čovik! Ja znam da nisam i da neću nikad kidat plakate bilo koje stranke, a nit imam pravo čovika mrzit. Ko god da je, pokazo je ko je i koliko vridi i šta i kako misli. Jel čovik obično što misli to i radi. Uostalom u programu naše stranke lipo stoji da mi što tražimo, drugima ne osporavamo. Pa meni je jako žao ako još uvijek ima taki ljudi koji ne znadu čitat i to krupnim štampanim slovima.

Meni i nama ne smeta nijedna stranka i njezin program, i nijedan čovik koje god narodnosti ili vire bio, ko je bolji, taj nek pobedi, pa ko voli nek izvoli.

Sad mi još ostaje da vas lipo zamolim, ako je ikako moguće da se ovo pismo obavezno metne u "Glas ravnice" u prosinački broj. A sad svi lipo budite od srca pozdravljeni, i pazite di lipite plakate!

U Novom Žedniku, dne 4. prosinca 1990.

Šime Davčik

Filipa Kljajića 21 Novi Žednik 24223

NOVI SURADNIK

Cenjene kolege i prijatelji. Šaljem vam moj prilog za naš list, sa željom da ih još bude, kao i da list bude čitan u celoj Vojvodini. Zovem se Boris Ćavar, živim u Beški, u Sremu, rođen sam 1963. u Oklajima, Široki Brijeg kod Mostara. Dopisnik sam novosadskog "Dnevnika" i saradnik još nekoliko listova te želim biti i ovog lista. Amater sam u novinarstvu već tri godine, ali imam objavljenih preko 700 tekstova. Član sam SRSJ/V, "Antine stranke" od osnivanja i kao reformista i Hrvat podržavam DSHV, iako želim pisati nadstranački, ja sam i dalje novinar.

Nadam se da ćemo saradivati jer pisana reč mi je ljubav. Naravno, verujem da i u "režimskoj štampi" dolazi vreme slobodne reči i istine, te i u "Dnevniku" će se naći prostora za vojvodanske Hrvate.

S pozdravom!

Boris Ćavar

Pinkijeva 39 BEŠKA 22324

SVOJ SVOME

Slobodan sam obratiti se Vama kao "svoj svome". Oduševljen sam i ponosan na sve Vas što ste smjelo podigli svoj glas na našim bačkim ravnima; da ste istakli naš hrvatski barjak na tom prostoru, što ste, jednostavno rečeno, stali sami uz sebe i svoj hrvatski narod.

Ponajprije čestitam gospodinu Beli Tonkoviću kao i svim njegovim najbližim suradnicima, da je tako hrabro i tako pošteno iskoracio i javno rekao svima da tamo Hrvati žive već više stoljeća, a koja činjenica se suzbijala neprekidno od samog stvaranja "one" prve Jugoslavije, sa dobro poznatim metodama i ciljevima.

Neka mi, stoga, bude dopušteno da usput navedem da sam rođeni Bajmočanin, a da sam proboravio više godina za vrijeme školskih praznika na salašu kod dide Jose Skenderovića iz Skenderova, jer mi je majka Marija Skenderović iz Skenderova. U Subotici sam završio Pravni fakultet prije rata i bio odvetnički pripravnik.

Za sve to vrijeme, napose od 1935. godine, čim je i malo "došla" sloboda, i mi smo (moja generacija), radili manje-više kao i vi, osobito u sklopu razvoja političkih prilika u Bačkoj pojavom Radićeve seljačke stranke, na čijem je čelu tada bio najpopularniji sljedbenik Hrvatske seljačke stranke, vaš Josip Đido Vuković, Mićo Skenderović i dr Mihovil Katanec više kao kulturni radnik. U mome Bajmoku je na izborima 1938. g. za općinske organe pobijedila Radićeva stranka i predsjednik Hrvatske seljačke stranke Bajmoka bio je izabran i za predsjednika općine. Sjećam se i rado napominjem da je ta naša stranka, kao i općina Bajmok, donijela službeno Povelju kojom je dr Vlatko Maček, predsjednik HSS i tada potpredsjednik vlade, proglašen počasnim građaninom Bajmoka, te mu je ta povelja svečano predana u Beogradu.

Ne mogu, a da ne spomenem, da je jedna oveća delegacija bačkih Hrvata negdje 1939. ili u proljeće 1940. u kojoj sam se nalazio kao član, otišla službeno u Zagreb, gdje ju je primio u Banskim dvorima, dr Vlatko Maček i dr Ivan Šubašić, a delegaciju je vodio

Josip Đido Vuković. Tom prilikom posjetila je delegacija i nadbiskupa dr Stepinca i gradonačelnika grada Zagreba.

Ne zamjerite mi na ovoj digresiji, ali možda nije na odmet navesti zbog sjećanja i radi mladih koji dolaze. Stjecajem okolnosti, po ulasku mađarske vojske u Bačku, ja sam u travnju 1941. godine, otišao kao svršeni odvjetnik - pripravnik u Hrvatsku, gdje sam ostao neprekidno do danas.

Ovim listom pretplaćujem se na "Glas ravnice" i molim da mi ga redovito dostavljate ako to nisu za vas tehničke smetnje. Molim da mi novine dostavljate na adresu:

Virovitica, dne 10. prosinca 1990. godine

Matija Babić, odvjetnik u mirovini,
Keršovanijska broj 34 43400 Virovitica

NISKI UDARCI U PREDIZBORNOJ ŠUTNJI

Subotica: Na početku predizborne šutnje, koalicioni YU blok, našao je za shodno, da građanima Subotice upravo danas pokloni reprint izdanja "Bunjevačkih novina" iz 1940. godine. Ovaj tipični politički pamflet dijeli se građanima besplatno i ubacuje u njihove poštanske sandučice. Pored toga što je grubo narušen dogovor o izbornoj šutnji, pamflet svojim uvredljivim i niskim sadržajem, okrenut je isključivo protiv Hrvata Bunjevaca, a u ime nekog unitarističkog jugoslovenstva, ravnog najgorem orijunaštvu. Tako, možemo pročitati u ovim nezavisnim "Bunjevačkim novinama" iz 1940. godine: "Laž je da se Blaško Rajić zauzima 1918. g. u Parizu da se siverna Bačka pripoji Hrvatskoj, a istina je da je Blaško Rajić bio od srpskih vojnih vlasti poslat u Pariz, gdi je svidočio da su Bunjevci isto što i Srbi, samo katoličke vire". Cio ovaj

politički pamflet, tiskan je sa jedinim ciljem da upravo danas pokaže, kako Bunjevci nisu Hrvati a sve u funkciji dalje denacionalizacije Hrvata.

Inače, ovaj u civiliziranom svijetu nevideni pamflet, potpisuju i građanima Subotice poklanjaju, sljedeće stranke: Stranka Jugoslovena, Demokratska pedagoška stranka Jugoslavije, Jugoslovenska demokratska stranka te Demokratska reformska stranka Muslimana Prizrena.

Umjesto komentara nameće se jedno od mogućih pitanja: što, recimo, Demokratska reformska stranka Muslimana iz Prizrena u ovom trenutku može reći o nacionalnom biću Bunjevaca?

V.S.

RADUJ SE I PLAČI MAJKO HERCEGOVINO

- Tvoja te dica nisu zaboravila ni u novom zavičaju, održala ih vira Isusova

Iznenadjeni su bili gosti iz podružnice DSHV Petrovaradin i Slankamen koji su u malenoj prostoriji očekivali malo ljudi, ali su Beščani skloni iznenađenjima. Tako ih se okupilo oko 120 da čuju riječ poslaničkog kandidata Ivana Bonusa iz Slankamena, ujedno i da osnuju Inicijativni odbor DSHV. U prostoriji ukrašenoj jugoslavenskom, hrvatskom i vojvodanskom zastavom, sa parolama stranke bilo je tijesno.

Pozdravljajući prisutne Ivan Bonus, kandidat za narodnog poslanika, je istakao da će se borba ove stranke

voditi na poštenim osnovama časti, istine i čestitosti. Istakao je da razumom i mirom moramo utjecati na ostale da se tako ponašaju. Recitirao je i svoju pjesmu "Hrvaćanin ja sam ceo" i naglasio da ga je poezija afirmirala kao umjetnika.

Kako je istakao Ivan Mamić iz Petrovaradina, DSHV se zalaže za dobro Hrvata i što traži za sebe priznaje svakomu. Rijetko bi se čula riječ "Hrvat" da nije bilo crkve. Hrvati bi se asimirali, jer su im se djeca utopila u komunističku politiku. "Cilj nam je zajednički život sa svakim uz obostrano poštivanje" - rekao je Ivan Mamić.

Hugo Štoka iz Slankamena, instruktor za Istočni Srem je pročitao "In memorian komunistima" iz "Glasa ravnice", a Mate Ivančić - kako je sam rekao - rođen kod Tomislavgrada /Duvno/ a živi u gradu bana Jelačića, je pjevao svoje pjesme napisane hrvatskom narodu. U Beški će se održati osnivačka skupština DSHV do Nove godine, a pretpostavlja se da bi ova Mjesna organizacija mogla imati oko 500 članova. Inače, Hrvati u Beški su većinom doseljenici iz Bosne i Hercegovine, ovdje pristigli poslije rata. Veze sa starim krajem, Hercegovinom, se još održavaju; vjerojatno će biti i veće. Jer, u sremsku ravnicu preneti su običaji iz rodnog kraja, iako je Vojvodina prihvaćena kao novi zavičaj. Vjera pradjedovska je Hercegovca očuvala. Ma gdje bio u bijelom svijetu on zna odakle je, usprkos svim vjetrovima.

B.Č.

I. O. DSHC Beška posle promocije

DICA KUPUJU LEBAC, A IDU KRUV

Mnogi danas prilaze iz partije u stranke, minjaju latinicu za ćirilicu el samo ime partije. Šta ćemo? Ljudi vole promine. Jedno mnogi ne želi prominit, a to je ma i najmanja fotelja za običan stoc.

No, ima nas Bunjevaca, obični ljudi, koji možemo s ponosom kazat: životom smo potvrdili svoja uvirenja, a da to nije lako, sama sam se uvirila.

Prija desetak godina, na jednoj misi, moj đak mi je slučajno pružio ruku dajući mi mir. Naglo ju je trgnio, ko da je ugledo avet. Onda je ipak primio moju ruku, kad sam kazla: "Ne boj se!" Ta ruka je onog trena označila ne samo mir, nego i trajno prijateljstvo, sklopljeno između dvoje ljudi. Mislim da čovik ima onoliko slobodu koliku sam sebi odredi. Na početku mog rada đakovi su se sakrivali u crkvi, posli su navikli el me čak "pozivali na odgovornost" zašto nisam bila, a oni su smatrali da mi je tamo bilo misto. Osićam se bogata kad mi i nakon deset godina Uskrs čestitaju moji bivši đakovi, i katoličke i pravoslavne vire.

Pribacili su mi u škuli da propagiram religioznost, da sam nacionalist i da ne odgajam dicu u duhu socijalističkog morala. Čudno!

Bunjevčici sam kazala da joj uz prizime ne paše da se potpisuje ćirilicom! Znae, kažu, mi da smo ravnopravni, a dobila sam ove godine nove dnevnik na ćirilici! Završna svjedočanstva i diplome se moraju pisat ćirilicom. To dobijete ko zakon i tačka! Al ako prigovorite za potpis ditetu bunjevačke nane, e onda ste za svaku osudu. Čak i borci vas metnu na dnevni red svoje "sednice". Kažu, ne odgajam dicu u duhu socijalističkog morala! Možda i ne. Pitam ja vas: a šta je to? Pokradene vile, vikendice, butici, voćnjaci i hladnjače; veze, vezice i mito! Ne, zbilja, tako i ne odgajam.

Učim i da ne kupuju lebac, pa da onda kod kuće idu kruva, učim i ljubiti svoj salaš i zemlju, baš ko i kompjutor, podstičem i da upoznaju svoju hrvatsku povist, da upoznaju svoju Suboticu, svoju nošnju, igru i pismu i da na nju budu ponosni. Kad sam sva radosna poklonila škuli jednu tapiseriju, koju su izradili kerski đaci, na kojoj je bila tamburica i riči: "Kad zasnira tamburica jasna...", kazali su mi

- "Ne može visiti kod direktora, jer tu dolaze razni ljudi, pa nije zgodno!" U nečijim glavama stvarno nije zgodno da se zna da nas još ima.

Kad sam tila da se stihovi našeg Miroljuba Evetovića zaore u domu JNA, morala sam i pokrit svim i svačim, od Triglava do Lovćena. To je šema u koju su se morali uklopiti i naša kulturno-umitnička društva. Svi igraju sve, a pod kapu bratstva i jedinstva uvukla se nametnuta uprava sa ciljem da u hrvatskim kulturno-umitničkim društvima zatre svaki hrvatski i bunjevački trag ili da on postane samo jedan od mnogi. Zamrle su doskora sve sekcije osim folklorne! Tušta je nošnji pokradeno!!! Običaji zaboravljeni ili izvitopereni i otuđeni. Ta kako i ne bi, kad na radio-Subotici uz pop i rok muziku uporno slušamo čačak, moravac ili kakav novokomponovani veštak.

I sad kad se ljudi koji me znadu počimaju čudit zašto sam u Demokratskom savezu Hrvata u Vojvodini, mislim da ne moram obrazlagat. Bunjevci se moraju ko feniks iz pepela ponovo rodit, puno učit za sebe i svoju dicu i ne smidu kazat: meni je svedno, mene politika ne zanima. Ovog puta politika je život, a život treba tako da nas se dica ne stide!

snaš Đula

TRG ŽRTAVA FAŠIZMA I MRAKA

Imo sam par godina, kad se u naš komšiluk doselio mali Perica. Nije nama tušta tribalo da se mi spajtašimo. Išli smo jedan kod drugog i sigrali se u avliji, i na sokaku. Jedared pitam ja njega: "pa di ti je bačo, nana ti je uvik kod kuće, a baću ti još ni vidio nisam". E, kaže Perica meni: "Mog baću je poio mrak još dok sam bio u pelenama". To ja baš nisam zdravo razumio, al sramota mi bilo kast da ne razumim. Kako mož' mrak poist čovika? Kad sam očo kući, pitam ja nanu jel zna da je Pericinog baću poio mrak? "Kako ne bi znala", kaže meni nana, "a i tebe će poist, samo nemoj slušat!" Tu već više nije bilo šale. Bome sam ja odonda još tekako slušo moju nanu.

Tako došlo i vrime da Perica i ja krenemo u škulu. I već prvi dan učiteljica se raspitivala o nama i o našim familijama. Kad je došo red na Pericu, on kaže da baće nema, a ja oma da razgalim, viknem: "Njega je poio mrak. Učiteljica kandar se malo zbunila, al ništa nije kazla. Ja reko možda ni ona ne razumi baš ko ni ja.

Prošlo je to tako koji misec, došla zima. Počeli mi poslipodne ić u škulu. A kad tribalo ić kući, mrak napolju, a ja kažem

učiteljici da ne smim ić kući, jel će me poist mrak. Ona mene zagrl i kaže: "E vidiš, mrak ide samo one koji ne slušadu, a ti si bio danas taki dobar da se ne moraš bojat." Bilo mi je sad malo lakše, al za svaki slučaj dok sam išo kući, zdravo sam se stiso uz Pericu.

I tako vrime je prolazilo i kako sam išo stariji, postajalo mi je sve jasnije da te naše nesritnike nije poio mrak zato što nisu slušali, već baš zato što su imali kuraži slušat svoje vlastito srce i svoju dušu. I sve više sam čuo kako je mrak poio te ovog te onog. Nisu tu izostali ni Strogončevi, ni Vidakovi, ni Hatvanovi, ni Bajićevi, ni Matakovi, ni Žirafovi, ni Čardakovi, ni Margitini, ni Matkovići, ni Fisterovi, ni Temunovi, ni Lesini... i da vam ne nabrajam sve. Ko bi i sve i nabrojo, cigurno i bilo par iljada.

To je toliko tušta naši dobri i pošteni čeljadi poio mrak, da bi njim se tribo podignit spominik. No, znam ja da se nema novaca. Teška su financiska vrimena. Zbog tog i pridlažem da samo spominiku koji već imamo, prominimo ime u spominik žrtava fašizma i mraka.

bać Ento

TA, I MANDA IMA KRAVU

Niku noć, prid sam san, u pamet mi došo, Bože mi oprost, moj pokojni kum Tuna (Sava mu u šali bilo "partizansko" ime). Otišo je on od nas (pokoj mu vični), prije par lita i neznam ni sam jel bolje što nije sve ovo dočekao što je nas snašlo, jel je šteta što nije osto na ovom svitu, barem još malko da čuje glas svog naroda, koji je moro ćutati tolike godine.

I tako ja počnem divaniti s mojim kumom. Spominjem mu i lipu i ružne zgođe, i ozbiljne stavi i plečke. Znam da je čovik uvik volio sve znati.

- Eto kume - kažem mu - vrime se i kod nas prominilo. Ko bi reko da će naš Bona moler, Veliki vrač Turjanskog šora, prestat čitati one kerefeke od kaubojskih romana i stripova. Sigurno se pitaš zašto? Nije to zbog skupoće, kako kogod misli, već zbog tog što zbog takvog tandleraja ima od svog šora pa do Trnovca i od Veranka do Vransera i to uživo.

Studira valja šta će papir kad živi frtalj kolo-metra luft-linije od "Ani - četiri pištolja" lično. Ne, nije to, kume moj, kaka nova komšinica, nego stara al s novim, kako ono kažedu na televiziji "imidžem".

Eto divaniću malko, kume moj, i o njoj, a ti probaj, ko u "Kviskoteki" da je pripoznaš. Ani je "hrabra" i "požrtvovana". Nosi pištolj, zasad sam jedan, jel nikada se nezna kad može proradit crv nas "nepodobnih" da nekažem, Bože mi oprost, "genocidnih".

Dozvolu je za pištolj dobila dok si reko SPS. Ani je "sirota" i kako ono kažedu "ugrožta", zbog kako kaže, "strukture komšiluka" i ako neko već jedared ne učutka nas "glupave Šokce" ona će morat uzet dozvolu i za preostala tri pištolja. Šta još da ti kažem, kume moj?

Ne bavi se ona konjima, al zato uzgaja kravu Jagodu. I ta krava, sirota, je ugrožita. Možda se čudiš u čudu kako to može bit, al kad je naš svit šokački onomad prilipio plakate za promociju DSHV, Jagoda je doživila pravi pravcati stres i odmah prisušila. Da se to tako desilo, saznali smo kad je naša stara jutros otišla po mliko za Bajicu. Kad tamo našla je kanticu okačenu na ogradi, praznu, baš tamo di je prid noć i ostavila. Al neće to bit sve. Ani - četiri pištolja je izvršila "verbalni napad", oprost mi kume što ne razumiš ove zadnje riči, jerbo sam i ja počeo divaniti stranački, tio sam reći napad ričima, na integritet naše stara, te je ova ko pošteni pripadnik "ostalnih ostataka Voj-

vođanski Hrvata" morala dat sledeću izjavu: "Gospe ti, šta tebe briga što ja gledam "HTV"?... Nećeš mi ti zapovidat na koju ću stranu antenu metit."

"Đavli ti odnili taka ljudska i čovičja prava, i onog ušatog što te ubidija da i narod ima!" toliko je u čudu mogla izustiti. Poslo smo je tišili i ubeđivali da nije s tim svit propo! Čika Joca joj je reko da to nije jedina krava u selu i da ćemo mliko nosit ako triba iz Kovara (Vukovara).

"Kad zaprašimo biciklom do skele, pa priko Dunava po "Vjesnik" i drugu "neprijateljsku" propagandu, možemo ondak i Bajici po doručak. Sad stara nosi mliko od Mandinih, jel po ugledu na Jagodu i sve ostale krave iz tog tabora su se pomodarski zakužile istim virusom, jadnice su prisušile. Kume moj, mnoge muzare iz našeg tabora najedared su imale višak mlika, jel su ga mnoga njihova dica pristala pit.

Žalosti moja, sad svako pije mliko samo od krava svoje nacionalnosti.

E moj Tuno, pisala je štampa i o tom što nam branidu vratit šaovnicu na zastavu, piso je svit o svim krupnim stvarima, koje nas mučicu, a nije o ovakvim košto sam ja tebi sada ispriповidio. I te same krave nas i te kako sekiraju, jer kako i koji smo to mi komšiluk kad ne smimo gledat televiziju koju očemo, čitati novine svoje i poštovat barjak, koji nam je vikovni.

Ta nismo mi Šokci pelcovani protiv tuđi običaja i oprediljenja.

E, moj Tune, samo da si nam ti živ pa da vidiš kako jedni lipidu a drugi skidaju crvene plakate "Vojvodina Vojvodanima", da vidiš čovika koji ih je primio u miru ne poštivadu. Neznam kako bi sve to pritrpio. Ni ditetu više nismo dati ime Franjica, odma ga popriko gledu. Jedino što možem tvrditi je to da bi ti sad, da si živ i među nama, prvi put izišo na pravo kako kažedu one demokratske izbore pa bi i ti za pravo glas. Ne bi danas ko onda u tvoje vrime piso koje kakve, Bože mi oprost gadurije i bezobrazne komentare i crto strašne stvari kod imena kandidata.

Ta, već je kasno, a ja se zadivanio ko mašina koja vrti onu kako kažedu ploču, pa nikako da pristanem, imo bi ti mnogo još divanit što se sve izdogađalo kod nas.

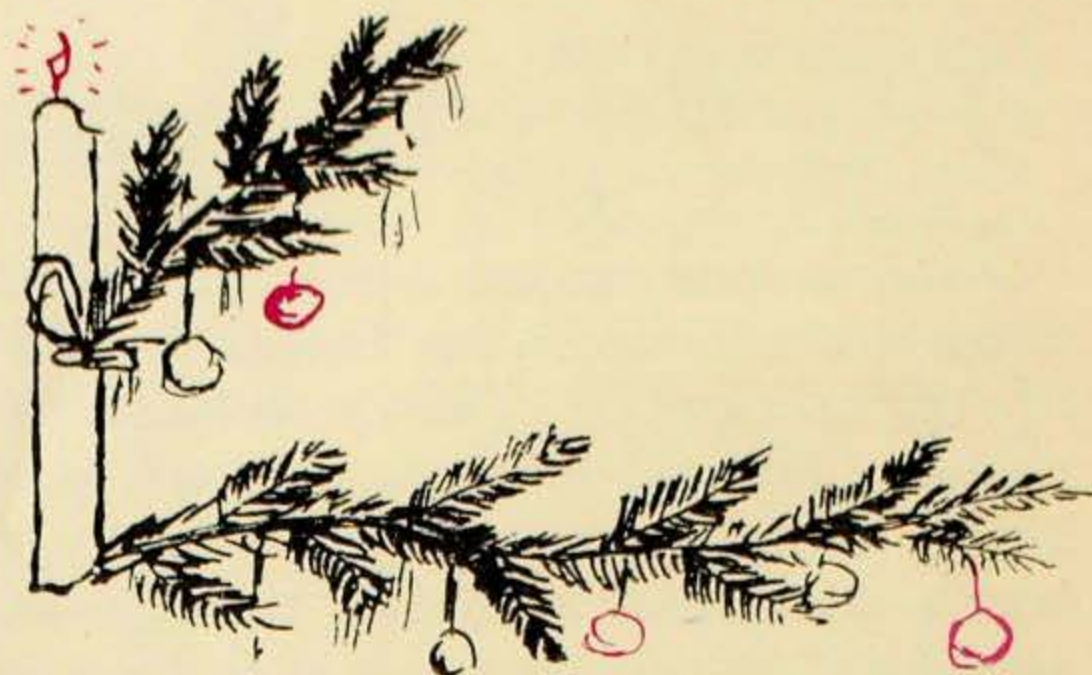
Moram brzo lampu utrnuti da ne bi pomislili da je ovde kaki tajni politički sastanak.

Ostaj mi sad zbogom dragi moj kume, divanit ćemo se opet. Pozdravlja te tvoj kum Stipa iz Zelenog šora.

ŠOKAC

A. Kokić:

BOŽIĆ NA RAVNICI

Dugi su se putevi izgubili sa sitnim vijugavim stazama,
s oranicama su široki iščezli međaši.

U zagrljaju snježne bjeline noćas se stopile njive,
pahuljicama mekanim voćke su mlade raširile grane,
blagdanskim se mirom zavili salaši.

Svojom svečanom tišinom, usamljenošću i blagom vedrinom
noćas je svaki salaš poput svete štale;
a srca su ljudi kao čiste slamnate jase,
gdje leži mali nasmiješeni Isus i broji zvijezde,
koje su iznad trošnih greda stale...

Noćas su mnoge oči od sreće prelivene suzama,
riječi su i pogledi puni topline;
noćas su u sjaju svjećica s borova zajedno i sretni
svi oni, koje je nekada dijelila mržnja
i koje su dugo rastavljali vrijeme, ljudi, daljine.

Cijela je ravan noćas jedno po svojoj beskrajnoj bjelini,
po svojoj tišini i sreći slični začaranoj ulici.
Zato ova noć nigdje nije tako veličanstveno lijepa,
tako blagdanski svečana i topla
kao na našoj ravnici...

